

Sekretarz Stanu

BM-I.0520.163.2022

Pani

Elżbieta Witek

Marszałek Sejmu RP

Szanowna Pani Marszałek,

w związku z interpelacją nr 33842 zgłoszoną przez Posłów na Sejm RP Pana Jarosława Rzepę i Pana Krzysztofa Paszyka w sprawie wdrożenia w ramach procesu resocjalizacji osób skazanych na karę pozbawienia wolności programów ukierunkowanych na budowanie poprawnych postaw rodzinnych, uprzejmie przedstawiam następujące stanowisko.

Na wstępie uprzejmie wskazuję, że proces resocjalizacji skazanych, którzy wykazują cechy dysfunkcyjne w zakresie życia rodzinnego jest nakierowany także na wychowanie i przygotowanie do prawidłowego życia rodzinnego po opuszczeniu jednostki penitencjarnej, a Służba Więzienna od lat z powodzeniem realizuje wiele programów resocjalizacji.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami na dyrektorach jednostek penitencjarnych spoczywa obowiązek udzielania systemowej pomocy postpenitencjarnej oraz organizowanie zajęć indywidualnych i grupowych, sprzyjających właściwemu powrotowi do środowiska otwartego osobom przebywającym w aresztach śledczych i zakładach karnych oraz zwalnianych z tych jednostek. W polskim systemie penitencjarnym obowiązuje zasada indywidualizacji wykonania kary pozbawienia wolności. Oznacza to, że na bazie zdiagnozowanych deficytów dobierane są właściwe metody oddziaływań na skazanych. Zgodnie z zapisem art. 67 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy, wykonywanie kary pozbawienia wolności ma na celu wzbudzenie w skazanym woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądanых postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego i tym samym powstrzymania się od powrotu do przestępstwa. Dla osiągnięcia tego celu prowadzi się oddziaływania penitencjarne, których najistotniejszą cechą jest wyżej wymieniona indywidualizacja kary pozbawienia wolności. Powyższe oznacza, że wszyscy skazani przyjmowani do zakładów karnych, poddawani są przez kadrę penitencjarną diagnozie i obejmowani, w miarę potrzeb, różnymi formami oddziaływań takimi

jak między innymi: praca, programy resocjalizacyjne, kursy i szkolenia zawodowe, nauczanie czy też oddziaływania terapeutyczne.

Uzyskanie trwałej zmiany w obszarze osobowości osób pozbawionych wolności, a w szczególności w zakresie ich postaw, rezygnacji z działalności przestępczej oraz readaptacji i reintegracji społecznej wymaga ze strony personelu więziennego podejmowania stałych i systematycznie prowadzonych oddziaływań dostosowanych do indywidualnych potrzeb i możliwości. Na dyrektorach jednostek penitencjarnych spoczywa obowiązek organizowania zajęć indywidualnych i grupowych, mających na celu przygotowanie skazanego do powrotu do środowiska otwartego po zakończeniu wykonywania kary pozbawienia wolności. Wszelkie prowadzone zajęcia resocjalizacyjne dla osadzonych mają za zadanie łagodzenie negatywnych skutków długotrwałej izolacji i marginalizacji, umożliwiają uczestnikom programów odnalezienie się w nowej rzeczywistości, pełnienie akceptowanych przez środowisko zewnętrzne ról społecznych, przeciwdziałają wykluczeniu społecznemu oraz kształtują i umacniają prospołeczne postawy. Wielkie znaczenie ma również fakt, że realizacja aktywnych form pomocy nie odbywa się tylko w okresie bezpośrednio poprzedzającym zwolnienie z jednostki penitencjarnej, ale rozłożona jest na cały okres odbywania kary pozbawienia wolności. Pozwala to na prowadzenie oddziaływań o charakterze zaplanowanym, możliwych do weryfikacji w przypadku zaistnienia zmian np. w sytuacji prawnej, rodzinnej czy zdrowotnej osadzonego. Zasady realizacji programów określone zostały w zarządzeniu nr 19/16 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 14 kwietnia 2016 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresów czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych oraz oddziałów penitencjarnych.

Programy podzielono na programy resocjalizacji w zakresie:

- a) przeciwdziałania agresji i przemocy,
- b) przeciwdziałania uzależnieniom oraz nadużywaniu alkoholu lub używaniu narkotyków,
- c) przeciwdziałania prokryminalnym postawom,
- d) aktywizacji zawodowej i promocji zatrudnienia,
- e) kształtowania umiejętności społecznych i poznawczych,
- f) integracji rodzin,
- g) zapobiegania negatywnym skutkom izolacji, zwłaszcza wobec skazanych odbywających długoterminowe kary pozbawienia wolności.

Każdy program realizowany w jednostce penitencjarnej, zgodnie z wyżej wymienionym przepisem, zawiera następujące elementy:

- 1) teoretyczny model, stanowiący uzasadnienie, które wyjaśnia, w jaki sposób program

- będzie wpływał na czynniki skojarzone z zachowaniami przestępczymi;
- 2) zidentyfikowane czynniki ryzyka, których zmiana będzie prowadziła do zmniejszenia ryzyka powrotu do przestępstwa;
 - 3) spektrum celów;
 - 4) metody;
 - 5) opis sesji programu zawierający informacje i materiały pomocnicze niezbędne do ich przeprowadzenia;
 - 6) zasady rekrutacji skazanych do programu;
 - 7) określenie intensywności, sekwencji i czasu trwania programu;
 - 8) miejsce realizacji programu;
 - 9) kadre i bazę niezbędną do realizacji programu;
 - 10) szczegółowy kosztorys i wskazanie źródeł finansowania realizowanego programu;
 - 11) wskazanie zadań do realizacji przez poszczególne komórki organizacyjne zakładu karnego niezbędnych do właściwej realizacji programu;
 - 12) sposób oceny efektów programu.

W zakresie liczby skazanych wyrażających wolę wzięcia udziału w programach resocjalizacyjnych nakierowanych na budowanie poprawnych postaw rodzinnych nie są gromadzone dane statystyczne.

Liczba programów resocjalizacji w 2017r. wynosiła 5894, natomiast w 2021r. 6984. Programy nakierowane na budowanie poprawnych postaw rodzinnych osób skazanych na karę pozbawienia wolności są realizowane w zakładach karnych i aresztach śledczych. W ramach Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości, został przyjęty Program Pomocy Postpenitencjarnej na lata 2020-2022, celem udzielania pomocy osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz osobom im najbliższym. Program skierowany jest do jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych i nie działających w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji. W związku z powyższym, w ramach postępowania konkursowego na lata 2020 – 2022 utworzono sieć ośrodków pomocy postpenitencjarnej, prowadzących ustandaryzowane działania wymagane zgodnie z ogłoszeniem o konkursie ofert. Osoby opuszczające zakłady karny i areszty śledcze oraz szukające wsparcia mogą skontaktować się z jednym z 38 Ośrodków Pomocy Postpenitencjarnej, współfinansowanych ze środków Funduszu Sprawiedliwości. Osoby objęte

pomocą ze środków Funduszu Sprawiedliwości otrzymają pomoc m.in. w zakresie: czasowego zakwaterowania; leczenia i rehabilitacji, leków nierefundowanych i wyrobów medycznych, szkoleń i kursów zawodowych, przejazdów środkami komunikacji publicznej, żywności (bony żywnościowe) oraz zakupu odzieży, bielizny, obuwia, środków czystości i higieny osobistej. Dzięki temu wsparciu kierowanemu do osób opuszczających jednostki penitencjarne, zmniejsza się ryzyko recydywy, a co za tym idzie, mniej osób zostanie dotkniętych przestępstwem w przyszłości. W 2020 roku ze wsparcia ze środków Funduszu udzielanych w ramach dotacji skorzystało 3715 osób. Natomiast w 2021 roku pomoc została udzielona łącznie 4974 beneficjentom.

Ponadto uprzejmie informuję, że w ramach programu „Sprawiedliwość” finansowanego ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021, od 16 listopada 2020 realizowany jest projekt „Zintegrowany System Profilaktyki Przemocy Domowej”. Projekt realizuje Instytut Wymiaru Sprawiedliwości we współpracy z Uniwersytetem w Stavanger. Jego celem jest poprawa systemu przeciwdziałania przemocy domowej, zwłaszcza wczesnej profilaktyki, tak aby zapobiegać zjawisku przemocy domowej na bardzo wczesnym etapie. Dotychczas Instytut Wymiaru Sprawiedliwości przeprowadził analizę i ocenę systemu profilaktyki przemocy domowej i wsparcia relacyjnego oraz jego dostępności, opracował narzędzie służące do identyfikacji przypadków zagrożonych przemocą domową wynikającą z dysfunkcyjnych relacji interpersonalnych oraz przygotował Zintegrowany Model Zapobiegania Przemocy Domowej. Jednym z celów modelu jest integracja usług w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej świadczonych przez różne podmioty. Ponadto, ważnym elementem modelu są działania nakierowane na poprawę relacji w rodzinie, co ma pomóc w zapobieganiu zachowaniom przemocowym. Opracowany Model będzie testowany w gminach, które złożą wnioski w ramach naboru projektów. Nabór został ogłoszony w dniu 6 czerwca br. przez Ministerstwo Sprawiedliwości pełniące rolę Operatora Programu. Po zakończeniu fazy testowej, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości opracuje finalną wersję modelu. Planowana data zakończenia projektu to kwiecień 2024 roku. Należy także zauważyć, iż do dyspozycji obywateli pozostaje system nieodpłatnej pomocy zapewniający wsparcie wykwalifikowanych prawników oraz doradców obywatelskich. Skazani, którzy po opuszczeniu zakładu karnego zechcą poprawnie angażować się w życie rodzinne mogą korzystać z nieodpłatnie z porad adwokatów i radców prawnych a także doradców obywatelskich.

Z poważaniem

Michał Woś

Sekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/